List 39. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. septembra 1882.

Obseg: Kako pokončati predenico? — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani. — Oklic. — Po čim je divjaščina na Dunaji? — Zborovanje društev: „Narodna šola“, „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani dne 4. in 5. septembra tega leta. — O spremembi šolske postave. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Obravnave iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako pokončati predenico?

Akoravno sedaj deželni zbor kranjski pripravlja postavo, kako pokončavati predenico, vendar ne bo odveč spregovoriti besedo, kako pokončavati to škodljivko. Dunajski gospodarski list piše o tem:

„Kakor hitro se predenica pokaže, naj zanesljiva oseba vsak teden pridno prehodi tisto deteljišče in naj skrbno izreže vsako gnjezdo predenice. Ta se na oddaljenem kraji nabira, posuši in potem sežgé. Zanesljivo pokončati predenične nitke, priporoča se žveplena kislina ali pa izžiganje s slamo. Ako se rabi žveplena kislina, jemlje se za štirjaški meter $1\frac{1}{2}$—2 litra tekočine, katera se napravi iz 25 meric vode in iz ene merice angleške žveplene kisline. Požiga se tako, da se na dotično mesto naloži 1—2 decimetra debelo zrezane slame, kateri je dobro dodati nekoliko suhega žaganja ter se to prej poškropi vsak štirjaški meter prostora s $\frac{1}{4}$ kilom petroleja. Samo po sebi se razume, da mora v obeh slučajih detelja poprej biti pokošena. Obe sredstvi pomagate tudi, ako bi bilo seme uže izpadlo. Bolj pa se še priporoča izžiganje, ker je pri rabi žveplene kisline pridelek pozneje setve za več let negotov. Razume se tudi, da se mora razun očividno s predenico prerašenega prostora tudi še krog in krog njega primeren pas enako osnažiti.

Znano je, da se predenica ne sme rabiti pri živini ne za krmo, ne za steljo, ker je dokazano, da seme predenično kaljivo ostane po prehodu skozi živino in po dolgem ležanji v gnoji ali na njivi. Priporoča se tudi na njivi, kjer je bilo veliko predenice, dolgo časa saditi take rastline, ki se večkrat okopavajo in plevejo, kakor krompir, pesa, turšica, katerim predenica ne škoduje.

Razglas

kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani.

C. k. kmetijska družba kranjska bode v Ljubljani 7. dne oktobra dopoludne ob 9. uri na dvorišči gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti po očitni dražbi prodajala iz državne subvencije nakupljenih kakih 5 plemenskih juncev in 5 telic štajarskega Muriškega (sivega) plemena.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se prodá tistemu, kdor največ dá, proti temu, da jo 1) koj plača, in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti za pleme obdrži. K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. septembra 1882.

Št. 665.

Oklic.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz državne subvencije, ki jo je za letošnje leto prejela od sl. ministerstva kmetijstva, podelila nekoliko podpore v pospeh sadjereje ljudskim šolam in pa gospodarjem za povzdigo in zboljšanje domače ovčjereje.

1. Za napravo in vzdržavanje šolskih vrtov in drevesnic bode dala krajnim šolskim svetom majhne zneske v denarji in darovala požlahnena sadna drevesca, divjake in cepiče in to pred vsem takim šolam, katere nimajo še vrta, pa dokažejo, da so uže v posestvu za vrt dobro pripravnega zemljišča in da se krajni šolski svet v svoji dotični prošnji izrečno zaveže, da bode nemudoma za šolske namene pripraven vrt napravil ter ga za zmerom šoli kot učni pripomoček ohranil.

2. Za zboljšanje domače ovčjereje bode družba kranjska nakupila nekoliko ovnov lepega ukviškega plemena na Koroškem in jih brezplačno darovala takim gospodarjem, ki v svoji po županstvu in župniku potrjeni prošnji dokažejo, da

a) uže več let in precejšnje število ovac redijo;
b) da je njih kraj za ovčjerejo posebno ugoden, in
c) da jih je volja, dobljenega ovna, kolikor umna živinoreja dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje za podporo šolskih vrtov in za ovne imajo se pismeno najzadnji čas do vseh Svetih, to je, do 1. listopada tega leta vložiti podpisanemu glavnemu odboru.

Ker so pa predstojniki družbenih podružnic v posameznih okrajih po deželi poverjeniki glavnemu odboru, zato je treba, da resnico odboru vložene prošnje potrdi tudi predsednik dotične podružnice.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 23. septembra 1882.

Gospodarske novice.

Po čim je divjaščina na Dunaji?

Začetkom tega meseca plačevalo se je: jelenina po 35—45 kr., divji kozel ali koza po 30—40 kr., srnjak po 60—70 kr., divji prešič po 30—70 krajc. za kilo. Zajci, kos po 1—1 gold. 50 kr., bažanti 1 gold. 50 kr. do 2 gold. 75 kr., poljske jerebice po 25—50 kr., divje race po 40 kr. do 1 gold., divje gosi po 1 gold. 20 kr. do 1 gold. 80 kr., prepelice po 15—20 kr., divji petelini po 2—4 gold., gorske jerebice po 1 gold. 20 kr. do 1 gold. 80 kr.

Šolske stvari.

Zborovanje društev:

„Narodna šola", „Vdovsko učiteljsko društvo" in „Slovensko učiteljsko društvo"

v Ljubljani dne 4. in 5. septembra tega leta.

(Nekoliko zakasnjeno.)

Vsako leto so „Novice" nekako posebno skrbljivo opazovale ta zborovanja. Priča so bile one tistih žalnih časov, ko ste zlasti prvo in zadnje zgor imenovano društvo viseli še le ko kapljica na veji, in je bilo treba v to nekakega poguma, kateri ljubljanski ali pa zunanji učitelj se je hotel očitno pokazati za uda teh društev, kar je bilo ob enem nekako tudi med učiteljstvom znamenje pravega narodnjaka. Bila so leta, žalna leta, ko so se le redki gg. učitelji upali vdeleževati letnih zborovanj; slovenski narod šteje le-te s ponosom med prvake svojega učiteljstva, in po pravici jih je pri skupnem obedu 5. septembra imenoval spretni gosp. literat A. „stara garda". Zadovoljno pa vendar tudi konstatiramo, da uže od več let zapazili smo v tej zadevi nekako zboljšanje, in za vstop k imenovanim društvom čedalje večo vnemo. Starim, pogumnim in neustrašenim gg. tovarišem pridruževal se je vedno bolj mladi naraščaj, obetaje prav lepe upe za prihodnost. Zlasti letos pa smo videli o teh dveh dnevih in pri imenovanih zborovanjih toliko gg. učiteljev, da po slavnem rajnem Prešernu smemo izreči upanje: Vremena slovenskim učiteljem bodo se zjasnila, in če bi se ne v drugim, vsaj v tem, da bodo smeli brez strahú reči: „Jaz sem zvest narodnjak!"

Ker nam primanjkuje prostora, pomilujemo, da o letošnjih zborovanjih ne moremo poročati tako obširno, kakor bi radi. Prisiljeni smo govoriti ob tem le bolj na kratko, le toliko, da ne postanemo dolžniki slovenski kroniki. Zborovanja pričela so se 4. septembra, tedaj kake 3 tedne poprej, kakor pretekla leta. Vršila so se letos v čitalnični dvorani. Druga leta zborovalo je društvo „Narodna šola" zadnje, in ostajalo je za njegove razprave vedno le malo časa. Letos prišlo je po besedah sv. pisma: „Poslednji bodo prvi", tudi ono prvo na vrsto. Ob 6. uri na večer pričel je zborovanje društveni prvosednik, vrli in neutrudni gosp. F. Stegnar, izrekel veselje nad tako nenavadno velikim številom navzočih (40—50 udov), ter govoril obširno o 10letnem obstanku in delovanji tega društva. Ustanovili in osnovali so ga bili v Idriji naslednji gospodje: Gr. Žerjov, zdaj c. k. sodnik v Ložu; Štef. Lapajne, trgovec; Ivan Lapajne, zdaj ravnatelj meščanske šole v Krškem; Ivan Rupnik, zdaj učitelj v Črnomlji in g. govornik (tadaj učitelj na rudarski šoli v Idriji, zdaj pa c. k. učitelj v državni kaznilnici na ljublj. gradu). Leta 1872. je bilo sklenjeno, da se preseli društvo v Ljubljano, kar se je tudi zgodilo.

Gospod prvosednik je zdaj razvil na drobno delovanje društveno skoz vseh 10 let imenoval njegove posebne dobrotnike, katerim na čelu stoji sl. ljubljanska hranilnica, ki je od njegovega obstanka sem darovala vsako leto 100 gold.; predzadnji dve leti po 150 gold.; letos celó 200 gold. (Slava tako velikodušnemu in radodarnemu zavodu! Bog naj blagoslovi vsa njegova dela in početja!) Podpirali so društvo zdatno tudi banka „Slavija", in še nekateri drugi blagodušni in milosrčni gg. dobrotniki, osobito g. vitez dr. Močnik, ki se kot nekdanji deželni šolski nadzornik vojvodine kranjske društva še vsako leto z znamenitim darom spominja; dalje državni in deželni poslanec gosp. dr. Vošnjak, rajni gosp. dr. Razlag in še nekateri.

Sklep obširnega govora pa je bil: „Gospodje, delujte! Vsaka šola, vsak učitelj, vsak rodoljub in prijatelj mladine naj pomaga; pri vseh veselicah, shodih in enakih prilikah naj se deluje v prid in na korist „Narodni šoli!"

Gosp. Močnik, ki se vkljub svoje bolehnosti neumorno trudi kot tajnik in blagajnik društva za njegov blagor in razvitek, predložil je potem navzočim tiskani račun čez prihodke in stroške od 22. septembra 1881. do 1. septembra 1882. Iz tega posnamemo naslednje:

Prihodki so znašali:

a) Ostanek od lani	176 gold.	53 kr.
b) 36 ljudskih šol je vplačalo . .	189 „	— „
c) 65 gg. učiteljev je vplačalo . .	136 „	— „
d) izredni dohodki sl. ljublj. hranilnice in raznih gg. dobrotnikov znašali so vsega skup . . .	270 „	43 „
znesek .	771 gold.	96 kr.

Naložena ustanovina, ki znaša še posebej 198 gld. 30 kr., znesku prihodkov ni prišteta.

Stroški kažejo v 17 točkah nakupovanje 36.999 komadov in komadičev raznih učnih stvari (fizikalna učila in risansko orodje še posebej), kar se je razdelilo 107 gospodom učiteljem in ljudskim šolam v vrednosti . . . . . 562 gold. 53 kr.

K temu so prišteti še nekateri posebni stroški s . . . . . 60 „ 21 „

vseh skupaj . 622 gold. 74 kr.

Gotovine za prihodnje leto tedaj ostane 149 gold. 22 kr., zraven pa še šolskega blaga za 20 gld. 21 kr.

(Dalje prihodnjič.)

O spremembi šolske postave.

(Dalje.)

„Motivenbericht" k noveli je občno znan, le toliko omenim, da je načelo državne šole in državnega nadzorništva ostalo, le nekoliko bolj se poudarja verska odgoja in od šolskih vodij se tirja, da morajo biti istega veroizpovedanja, kakor večina učencev itd.

Zdaj pa vprašam, kako pa so učitelji sprejeli to novelo? Ko govorim o učiteljih, ponovim še enkrat, ka-

teri učitelji da delajo občno mnenje. To so nadzorniki, ravnatelji in mestni učitelji.

Učitelji, ki spadajo k tako zvani ustavoverni stranki, imeli so 4. in 5. avgusta zbor, imenovali so ga splošni avstrijski učiteljski zbor, in tam so še enkrat (prvič 19. februarija na Dunaji) obsodili šolsko novelo. — Imeli so pa tudi češki učitelji nekaj dni pozneje svoje učiteljsko zborovanje, a tam so uže drugače govorili. Ravnatelj Lepaš je rekel: „Kristjan sem, zato hočem, da ima ljudska šola znak krščanstva!“ Sicer so ga preupili, a zaradi tega niso njegove besede nič manj tehtne in gotovo je, da krščanski stariši želé krščanskih šol.

Postavili smo tudi mi razgovor o šolski noveli na dnevni red, a povedati mi je pred vsem, da mi nimamo takih skrbi zarad šolske novele, kakoršne imajo dunajski učitelji.

Nam narodnim učiteljem je čisto prav, ako se glasi §. 1. drž. šolske postave: „Odgoja mora biti verskonravna“, kajti nrav (Moral) se pri kristjanih naslanja na krščanske dogme.

Nravnost brez podlage krščanske je omahljiva in veternasta, mogoče, da včasih od hudega odvračuje, a za ljudsko odgojo ne velja, tu je treba pozitivnih zapoved in prepoved. Tudi mislim, da se mi nikakor ne bojimo vpliva naše narodne duhovščine pri narodnih šolah. Da mora ravnatelj iste vere biti, kakor je večina učencev, je menda samo ob sebi razumljivo. Pri nas se nam sicer ni bati židov v naše šole, a tudi nimamo vzroka njim odpirati vrata in glasovati za postavo, ki njim duri odpira na stezaj. Kar nas slovenske učitelje zadeva, imamo mi vse drugačne zahteve; te pa so: 1. da postanejo naše ljudske šole skoraj enkrat čisto slovenske; 2. da se uvede v učiteljske izobraževalnice slovenščina vsaj za tri četrtine predmetov in 3. da s svojo delavnostjo in vladino pripomočjo prispemo do potrebnih slovenskih knjig za narodne šole in učiteljišča.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini
na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

„Katakombe!“ Kateri katolik ni še slišal in ne pozna tega slovečega imena in pomembe njegove? Kristusovo prerokovanje: „Ura celó pride, da bo vsak, kdor vas umori, menil, da Bogu službo stori“, spolnovati jelo se je bilo le prehitro; celih dolgih tri sto let trajala je ta pač britka ura. Kristijanom te žalne dôbe bilo je, da se poslužim priložnega izraza, le dvoje na izbiro: mučeniška smrt ali pa skrivanje. Služba božja, prejemanje sv. zakramentov, poduk mladine, shodi, dá, celó pokopavanje mrtvih moralo se je vršiti skrivaj. Vse je bilo kristijanom sovražno; tudi celó najskrivnejši kraji zemeljskega površja niso jim mogli zagotoviti varnega zavetja za spolnovanje kristijanskih dolžnosti, ampak pod zemljo so si morali iskati tega.

Rimska okolica, zlasti proti jugu, je celó gričnata; površje ima le plitvo zemeljsko odejo, spodaj pa je mehki, peščeni, rudečkasto rujavi kamen, ki se lahko dá krojiti in obdelati. Česar tedaj kristijanom niso privoščili pagani, prostora namreč za očitno spoznanje svoje vere, to jim je dala mati zemlja v nedrijah svojih. Tu so si rezali skoz mehki kamen podzemeljska hodišča, ob obeh straneh v skladih vravnavali na enaki način drug nad drugim rakvam (mrtvaškim trugam) podobne prostore, kamor so pokladali svoje ljube mrtve, votlino pa spredaj zadelali s tankim zidom. Taka podzemeljska hodišča prekriževala so se pod zemljo na vse strani, narejala se celó eden pod ali pa nad drugim, to je, v več nadstropij; veči prostori pa so služili za obhajanje službe božje; sploh za izvrševanje vseh kristijanskih obredov. In ti podzemeljski prostori imenovali so se ter se imenujejo še dan danes „katakombe“.

Kolikor bolj je rastlo število kristijanov, toliko več je moralo tacih podzemeljskih prostorov biti. Naše čase je znanih 26 večih, 17 pa manjših katakomb, ki imajo tudi svoja imena; podzemeljska pota v njih, ako se vsa poštejejo, imajo daljave okoli dve sto milj; grobov pa je znanih uže nad pet milijonov. Izvedenci vendar menijo, da te katakombe niso še vse; toraj iščejo še vedno sledú tacih podzemeljskih svetišč. Odkar mi je bilo znano imé „katakombe“, vedno sem želel, priti enkrat v nje. In 1. dan julija 1881. bil je tisti srečni čas, ki mi jih je dal gledati.

Omenil sem uže, da se nas je bilo več Slovencev zedinilo v to. Ženski spol ima včasih posebno dobre misli. Tako bi bile rade tudi o tej priliki naše ljubljanske soromarice (gospica Lacheinerjeva in gospé Ževnikova, Herrmanova in Jurmanova) kupile zá se in za nas voščene sveče, katere bi nam bile služile za svitlobo v katakombah, in seboj v spomin domu prinešene morda tudi enkrat vsakemu ob njegovi smrtni uri. Toda v bližini ni bilo nobenega svečarja; za daleč hoditi pa ni bilo več časa, ker so najeti fijakarji uže čakali na nas. (Opazko zarad sveč zapisal sem prihodnjim rimskim romarjem kot „promemoria“, ako bi se ravno po njej ravnati hoteli.) Zasedli smo toraj vozove, v urni vožnji prevozili več ulic, dospeli na nam uže znani trg „Foro Romano“, peljali se memo starodavnih razvalin rimskocesarske palače in pod slavolokom Titovim. Kmalu tje naprej kazal mi je prijazni gosp. br. Weremund, ki je bil tudi v našem vozu, kraj, kjer je stal sv. Sebastijan kot rimski vojak pred cesarsko palačo na straži, ko se je razodel za kristijana, in kar ga je peljalo v mučeniško smrt.

Sivo-začrnele razvaline koliseja na levo pustivši peljali smo se pod slavolokom Konštantinovim, in kmalu dospeli v ulico „Via Appia“, katero imenujejo „kraljico starih rimskih vojnih cest“. Na tej cesti so nek klali kristijanske mučenike kot neumno živino kar v celih trumah, in ravno zgoraj omenjeni gospod br. Weremund pripovedoval mi je, da ga na njej ni kamnička, ki bi ne bil porosen ter posvečen z mučeniško krvijo. Ako kje, na tej cesti nam je drčal voz prehitro naprej in premalo smo se priporočali v predprošnjo onim, ki so na njej kot mučeniki končali blago življenje svoje.

Kmalu se nam je jela zdaj cesta pospenjati v klanec in vrh njega se nahaja „Porta S. Sebastiani“, to je, sv. Sebastiana trdnjavska mestna vrata. Tudi tukaj ni bilo o kakem vojaku ali kaki straži ne duha ne sluha, kar kaže, da se italijanska vlada v posestvu Rima popolnoma varno ćuti. Sploh se more soditi, da za vzdržavanje vojaščine ne šteje nova Italija posebno rada denarja.

Od Št. Sebastijanskih vrat se spusti cesta zopet navzdol in je opasana po obeh straneh z visokimi zidovi, kar je ne dela ravno odveč prijazne. Živo me je to spominjalo na težave in nevarnosti, ki so jih naši avstrijski vojaki imeli svoje dni po Talijanskem, kjer jih je na enacih cestah in za tacimi zidovi pogosto čakal potuhnjeni sovražnik, marsikaterega zavratno napadel ter v tuji zemlji, daleč od mile domovine in dragih svojih izdal ga prezgodnemu grobu.

V tacih žalnih čutih dospeli smo do vrat, ki peljejo k desni od ceste na zmeren homec in proti vhodu v

„katakombe sv. Kalista“. Vrh griča stoji mala hišica, kjer smo se oglasili za vstop, plačali povoljno nekaj malo soldov, dobili vsak svojo malo voščeno svečico in ko je bila družba skup, napotili smo se proti vhodu, ki ima veliko enakost s kakim rudnikom. Neka sveta groza, miločutje, ginenje, občudovanje, da! tisoče misli spreleti človeškega duha, ki ga objame tamna noč katakomb, pri svitu slabo brleče lučice pa koraka polagoma po dolgih hodiščih, gledaje po obeh straneh tesne prostore, kjer so našli mučeniki in umrli kristijani prvih treh stoletij po strašanskih mukah in trpljenja polnem življenji zadnji počitek. Ker se pota pogosto zavijajo na strani k desni in levi, voditelji pa so pač malo prehitro korakali naprej, se na marsikakem znamenitem kraji nismo mogli pomuditi tako dolgo, kakor bi se bili radi. Katakombe sv. Kalista so namreč med vsemi največe (razširjajo se kakih 9 kilometrov ali okoli 6 milj pod zemljo); pa tudi najznamenitnejše, ker v njih je bilo položenih k večnemu počitku 74 papežev in nad 174 tisoč mućenikov. Veliko znamenitih reči: slik, napisov in posameznih črk na še ne odprtih rakvah videti je; tu in tam leži tudi še kaka mrtvaška koščica, katera se pa pod kaznijo izobčenja ne sme odnesti. Le kaki mali kamniček ali pa peščica prsti sme se vzeti seboj za spomin. Pride se tudi v bolj prostorne dupline, ki so služile v pokopališče celim družinam, kot shajališča za opravljanje službe božje itd. Med vsemi nekako najbolj me je ginila grobna duplina, v kateri je bilo najdeno truplo sv. Cecilije, zavetnice pevstva, katero je bilo sicer prenešeno v cerkev, ki stoji na mestu njenega doma v Rimu, a duplina je ostala nespremenjena in pred njo se vsako leto na priprosti kamniti mizi v god sv. Cecilije opravlja daritev sv. maše. Priporočal sem na tem mestu sebe in svoje pevstvo v posebno predprošnjo tej slavni svetnici.

Ko smo prišli iz katakomb zopet na dan, radi bi se bili podali še naprej do bazilike sv. Sebastijana, ker se baje še le od tam naprej vidijo posebno znamenite razvaline slavnih rimljanskih grobišč in katere neki pisalec imenuje „ponosne spominke ponosnih mrtvecev“. Znamenita je hoja po tej cesti tudi za to, ker je bila dodelana uže 308 let pred Kristusovim rojstvom. Pelje ona proti spodnji Italiji, Napolju itd. Ker se je pa nekemu izmed družbe mudilo nazaj v mesto, podali smo se tudi vsi drugi z njim. V urni vožnji pa bili bi kmalu prezrli mično cerkvico, ki stoji ob „apiški cesti“ pri desni roki in se ji pravi „Gospod, kam greš?“ Gosp. br. Weremund opozoril nas je bil na njo, ko smo se uže memo nje odpeljali; vendar smo se povrnili nazaj in ogledali jo. Povod k zidanju in imenu dala je naslednja dogodba. Malo pred smrtjo sv. Petra je hotel on na nadležno prošnjo kristjanov pobegniti iz Rima. Prišel je bil po „apiški cesti“ uže iz mesta. Tu, kjer zdaj cerkev stoji, sreča ga Izveličar. Sv. Peter, spoznaje ga, vpraša ga ves prestrašen: „Gospod, kam greš?“ in dobil je odgovor: „V Rim grem, da me bodo še enkrat križali“. Sv. Peter je razumel, kaj mu je hotel Jezus s tem reči; Jezus mu zgine izpred oči, on pa se zdajci povrne v Rim, kjer je bil kmalu potem vjet, vječen, k smrti križa obsojen in umorjen. Sredi cerkve je vdelana v tlak bela marmeljnata plošča, v katero je vtisnjena stopinja Jezusove noge. Zavarovana je na vrhni strani z železno rešetko, ki je tako vravnana, da obiskovalci stopinjo poljubiti morejo. To čast skazali smo svetinji tudi mi.

(Dalje prihodnjič.)

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

V peti seji 22. t. m. je najprvo gospod deželni glavar naznanil zbornici, kako prijazno je bila sprejeta deputacija kranjskega deželnega zbora v Trstu pri cesarji in kako je on rekel, da se zanima za deželo in ji ostane naklonjen. Temu sporočilu so odgovarjali „hoch“ in „živijo“.

Med ustnimi poročili finančnega odseka je bil prvi o prošnji učitelja Ranta, naj bi se učitelji ljudskih šol še dalje podučevali v kmetijstvu na slapenski šoli. Poročevalec Kaltenegger je predlagal, da bi se to podučevanje popustilo, ker poročilo vodstva o učiteljih, ki so se letos vdeleževali, ni ugodno; naj se toraj dotični v proračunu za prihodnje leto postavljeni znesek izbriše. Temu nasproti pa prošnjo prav toplo podpirajo dr. Poklukar in Lavrenčič tudi proti ugovorom dr. Vošnjaka in sklene se, da bo še ostal ta poduk, za katerega se dovoli 400 gold.

Nekaj razgovora je bilo pri prošnji čebelarjev iz ribniške doline za odpravo taks, katere pobirajo nekatere občine za tuje, na pašo prignane čebele. Govorila sta poslanca Lavrenčič in Dežman, pa deželni predsednik gosp. Winkler. Odgovor na to peticijo pa je ta, da občine tako teh taks ne smejo pobirati po postavi.

Več se je govorilo o cesti od Dolenjega Logatca v Žir, katera naj bi se vvrstila med okrajne ceste. Razgovora vdeležila sta se poslanca Detelja in Lavrenčič in deželni predsednik Winkler; sklenilo se je, prošnjo oddati deželnemu odboru, da jo natančneje pretrese in podá svoje nasvete prihodnjemu zboru.

Potem je bila še cela vrsta poročil, zadevajočih upravni del deželnega odbora, ki so se brez ugovora sprejeli.

Interpelacija

do preblagorodnega gospoda c. kr. deželnega predsednika, stavljena v 4. seji deželnega zbora kranjskega dne 19. septembra t. l.

Nemški „Schulverein“ omenja v svojem poročilu, ki ga je 18. maja t. l. podal občnemu zboru, tudi svojega delovanja na Kranjskem ter pravi:

„In Krain dürfte, mit Ausnahme der Sprachinsel Gottschee, die eine Sonderstellung einnimmt, die Thätigkeit des Schulvereins wohl in nächster Zeit stärker in Anspruch genommen werden. Bisher beschränkten wir uns darauf, Remunerationen für besondern, über das Pflichtmässige hinausgehenden Eifer im deutschen Sprachunterrichte an gemischtsprachigen Schulen auszuschreiben und zu bewilligen. Solche Remunerationen erfolgten fünf im Jahre 1881, sechs sind für das Jahr 1882 ausgeschrieben“. („Na Kranjskem, razun jezičnega otoka kočevskega, ki ima svoje posebne razmere, utegne imeti „Schulverein“ v najbližnejem času pač več opraviti. Dozdaj smo razpisovali in dovoljevali le nagrade za posebno dolžnost presegajočo gorečnost v podučevanji nemškega jezika na večjezičnih šolah. Takih nagrad smo dali l. 1881. pet, za leto 1882. jih je razpisanih šest“.)

Za tem omenja še posebej svojega delovanja na Kočevskem, rekši, da je nemški „Schulverein“ s svojimi doneski tam pripomogel k vstanovitvi 6 šol, podarivši za šolska poslopja na Smuku, Topli rebri in Poljanicah po 1000 gold., za šolo v Ovčaku 2200 gold., v kojih je vštetih 1000 mark, ki jih je prejel iz Mogunca, za šolo v Maverlu 3800 gld., za šolo v Grčaricah pa hišo,

katero je g. Jurij Stampfl iz Kočevja podaril „Schulvereinu“.

Nas bi pač malo brigalo, kaj nemški „Schulverein“ s svojimi denarji počenja, ko bi se šopiril samo po nemških deželah in bi se poganjal samo za varstvo in obrambo nemštva (Wahrung und Vertheidigung des deutschen Volksthumes), druge narode pa pustil pri miru in ne segal v njihove pravice; toda njegovo dosedanje delovanje priča, da mu ni mar za varstvo in obrambo, ampak za čedalje veče razširjevanje nemštva, za ponemčevanje naroda slovenskega, za kratenje njegovih najsvetejših pravic!

Znano je, da na Kranjskem, razun na Kočevskem in v Weissenfelsu, živé samo Slovenci. To pripoznava tudi „Schulverein“ sam, ker v omenjenem poročilu Kočevje imenuje „jezični otok“, ki ima svoje posebne razmere — „eine Sprachinsel, die eine Sonderstellung einnimmt“. Ko bi bilo tedaj „Schulvereinu“ res le za varstvo in za obrambo nemštva mar, bi imel v naši deželi samo na Kočevskem kaj opraviti, ali prav za prav še tam nič, ker nikomur ne pride na misel, nemško narodnost Kočevarjev spodkopovati.

„Schulverein“ pa po omenjenem poročilu ravno Kočevsko izločno izjema in povdarja, da bode treba v drugih, tedaj slovenskih delih naše dežele razvijati veliko večo delavnost, kakor doslej. Kaj bi imelo to veliko-nemško društvo, ki svojo podporo dobiva celó iz vnanjih dežel in je v zvezi z enakimi družbami države nemške, v naših slovenskih krajih pač opraviti, ko bi ne nameravalo razširjati nemštva in ponemčevati našega naroda slovenskega!

Prav jasno to spričujejo in potrjujejo naslednji dogodki:

V Maverlu, v okraji črnomaljskem, kjer poleg Slovencev živé tudi nekateri Nemci in so imeli dozdaj sicer javno šolo, pa le za silo, so hoteli napraviti redno šolo, in „Schulverein“ jim je nemudoma obljubil denarno podporo za zidanje šolskega poslopja, ako se zavežejo, da bode šola nemška. Okrajni šolski svet črnomaljski, ki ima pri ustanovitvi novih šol v svojem okraji preiskovati raznotere razmere, storil je to tudi v Maverlu ter našel, da je tam 45 za šolo sposobnih otrok. Med njimi jih je 14 govorilo in umelo samo slovenski, 9 jih je govorilo slovenski, pa umelo tudi nekoliko nemški, 7 govorilo in umelo je slovenski in nemški, 11 govorilo in umelo je samo nemški, 4 govorili so nemški, pa umeli tudi nekoliko slovenski.

Okrajni šolski svet hotel je ozir jemati na te dejanske razmere in pravičen biti obema narodnostima, da bi nobena ne imela vzroka pritoževati se. Pripoznal je toraj potrebo šole, ob enem pa deželnemu šolskemu svetu priporočal šolo tako osnovati, da bode za nemške otroke nemška, za slovenske pa slovenska, in bi eni prihajali k poduku dopoludne, eni pa popoludne. Deželni šolski svet je temu predlogu okrajnega šolskega sveta črnomaljskega pritrdil, in sklep se je nemškemu „Schulvereinu“ sporočil z dopisom okrajnega šolskega sveta črnomaljskega od 21. maja 1882., št. 327, v katerem stoji, da se je s to določbo po naznanilu deželnega šolskega sveta od 5. maja 1882., št. 550, željam nemškega „Schulvereina“ vstreglo, kolikor je bilo po sedaj veljavnih postavah mogoče.

Človek bi mislil, da bode „Schulverein“ radostno sprejel to naznanilo, ker je imel zagotovilo, da se bode z nemškim podukom varovala narodnost nemških otrok in ne bodo prišli v nevarnost, se po slovenski šoli izneveriti nemštvu.

Toda „Schulverein“ je šolo v Maverlu smatral za svojo popolno lastnino. Kakor je razvidno iz preiskovalnega zapisnika krajnega šolskega sveta črnomaljskega od 3. avgusta 1882., štev. 78, je bil „Schulverein“ uže s pričetkom šolskega leta 1881/82 maverlskemu začasnemu učitelju Schwarzu zaukazal, da naj slovenski poduk iz šole popolnem izključi ter podučuje le nemški, kar je omenjeni učitelj, kot prepokorni sluga nemškega „Schulvereina“ res tudi storil. Šolske oblasti o tem niso menda nič vedele, vsaj zoper to niso nič vkrenile.

To od „Schulvereina“ tako tihotapsko pričeto ponemčevanje maverlske šole bi bilo pa zastonj, ako bi se bila šola po sklepu c. kr. deželnega šolskega sveta osnovala z dvema oddelkoma, nemškim in slovenskim. Zato je „Schulverein“ napel vse svoje žile, da to zabrani, ter je s pismom dne 7. junija 1882. l., št. 2903, na dotični poziv okrajnega šolskega sveta črnomaljskega odpisal, da za tako šolo ne dá nič, ker bi bilo to zoper njegove težnje in zoper njegova pravila, po katerih sme podpirati le čisto nemške šole!

Ali ni to jasen dokaz, da je „Schulvereinu“ v prvi vrsti mar le za ponemčevanje naših slovenskih otrok, ker jih hoče siliti, da bi hodili v nemško šolo, dobivali čisto nemški poduk in se izneverili narodnosti slovenski? Kaj je njemu mar samo za nemške otroke! Ostanejo naj brez poduka, zdivjajo naj in duševno poginejo, ako mu niso za vabljenke, s katerimi more v svoje nemške mreže vjeti vsaj dvakrat toliko slovenskih otrok!

Ko se je omenjeni odgovor „Schulvereina“ razvedel, začeli so njegovi agenti in misijonarji Maverlčane slepiti, da sedaj ne dobé nobene šole, da bi bilo pa za nje vendar le bolje, ko bi imeli nemško šolo, kakor nobene itd. itd. Ljude so tem lažnjivim besedam verjeli, ter v strahu, da bi morda res ne dobili šole, ako nemški „Schulverein“ umakne obljubljeno podporo, po nasvetu omenjenih agentov podpisali prošnjo do deželnega odbora, naj posreduje pri deželnem šolskem svetu, da uniči svoj prvotni sklep o maverlski šoli ter v Maverlu ustanovi nemško šolo. Večina deželnega šolskega sveta je radostno sprejela to prošnjo ter ovrgla svoj prvi sklep in vstrezaje želji nemškega „Schulvereina“ z odlokom dne 18. julija 1882. l., št. 1081, zaukazala, da nova šola v Maverlu mora biti nemška, slovenski jezik pa se ima podučevati le kot obligaten predmet.

V tem odloku, ki je nemškemu „Schulvereinu“ naznanil s pismom okrajnega šolskega sveta črnomaljskega dné 5. 1882., št. 488, med drugim stoji, da se prvi sklep deželnega šolskega sveta preklicuje in zaukazuje ustanovitev nemške šole v Maverlu, ker bi delitev enorazredne šole v dva oddelka, kakor je bila prej sklenjena, prizadejala veliko težav in bi bil jako dvomljiv tudi vspeh poduka in smoter, ki ga ljudske šole imajo!

Ta sklep c. k. deželnega šolskega sveta je tem čudnejši, ker ravnokar omenjenih, zdaj tolikanj važnih pomislikov, da je bilo treba zarad njih celó prvi sklep zavreči, ni imel, dokler nemški „Schulverein“ ni odrekel svoje podpore, kar spričuje, da naš deželni šolski sklep svoje sklepe ali silno lahkomišljeno in površno dela, ali pa da pri našem vrhovnem šolskem uradu beseda tujega „Schulvereina“ več velja, kakor dobro utemeljeni razlogi in predlogi njegovega podurada, okrajnega šolskega sveta.

Ta sklep deželnega šolskega sveta je pa tudi nepostaven. On ne nasprotuje samo okrožnici istega urada od 8. oktobra 1870. l. št. 316, ki z ozirom na §. 51 postave od 20. avgusta 1870. l. št. 105 D. Z.

določuje, da ima za vse ljudske šole na Kranjskem veljati slovenski učni jezik, izvzemši nemške občine na Kočevskem in Weissenfelsu, kjer je učni jezik nemški — Maverl pa ni nemško kočevska občina; — ampak nasprotuje tudi 19. členu temeljne državne postave od 21. decembra 1867. št. 142 D. Z. Ta člen v zadnjem oddelku določuje, da se imajo v deželah, kjer več narodov živi, javne šole tako vravnati, da se vsakemu narodu daje prilika, izobražiti se v lastnem ali maternem jeziku, ne da bi ga smeli siliti, učiti se še druzega deželnega jezika. Nasvet okrajnega šolskega sveta črnomaljskega gledé maverlske šole je bil v popolnem soglasji s to postavno določbo in prvi sklep deželnega šolskega sveta se je z njo strinjal. Poslednja razsodba njegova pa ji odločno nasprotuje. Preiskava okrajnega šolskega sveta črnomaljskega je pokazala, da je večina otrok v Maverlu slovenska, in vendar hoče c. k. deželni šolski svet te slovenske otroke siliti, da bi morali hoditi v nemško šolo in prejemati nemški poduk.

To protipostavno ravnanje se nikakor ne dá opravičiti s §. 6 državne ljudsko-šolske postave od 14. maja 1869. l. št. 62 D. Z., ki pravi, da ima deželna šolska oblast določevati učni jezik. Ker samo po sebi se ume, da je v §. 6 ravnokar omenjene postave še naravnost izrečeno, da more deželni šolski svet učni jezik določevati le v mejah v splošnih postavah določenih — innerhalb der durch die Gesetze gezogenen Gränzen. — Vsi ukazi, vse določbe in razsodbe avtonomnih oblastnij, tedaj tudi c. kr. deželnega šolskega sveta, morajo biti toraj v soglasji z določbami splošnih postav in jim ne smejo nasprotovati. Ni pa nam treba še posebej dokazovati, da temeljna državna postava je v prvi vrsti taka splošna postava, in da avtonomni uradi nikdar ne smejo in ne morejo kratiti pravic, ki jih temeljna državna postava skupnim narodom ali posameznim državljanom daje.

Vrhu tega se pa c. k. deželni šolski svet, odločivši za Maverle nemško šolo, v kateri bi bila slovenščina le obligaten predmet, še tiste meje ni držal, ki jo postava sama v §. 51 šolskega in učnega reda od 20. avgusta 1870. l., št. 105 D. Z, določuje kot nepremakljivi smoter poduka v maternem jeziku, ki je pri večini maverlskih otrok slovenski, ne pa nemški. Tako je v enakih primerljejih razsodila državna sodnija uže večkrat — opomnimo le na razsodbo od 25. aprila 1877. l. št. 91, na razsodbo od 19. januarja 1880. l. št. 2, in na razsodbo od 12. julija 1880. l. št. 121, in gotovo bi ravno tako razsodila tudi v tem slučaji, ako bi se ji v razsodbo izročil.

Sicer pa deželni šolski svet sam pripoznava nepostavnost svojega druzega sklepa, ker je nemškemu „Schulvereinu“ sporočil, da se je pri svojem prvem sklepu držal postave ter skušal namenu nemškega „Schulvereina“ vstreči, kolikor je bilo po sedaj veljavnih postavah mogoče. Ker je njegova druga razsodba prvi čisto nasprotna, se o njej pač ne more trditi, da je tudi ona postavna, ker bi se moralo sicer reči, da belo in črno, noč in dan je tudi vse eno!

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 25. sept. — Minulo je uže štirnajst dni, kar pogreša tukajšnja Franc-Jožefova vojašnica hrabri kranjski pešpolk baron Kuhn št. 17. Mnogo tukaj bivajočih Slovencev se z veseljem spominja svojih sorojakov, ker bili so izgledni vojaki. Bili so zložni in proti civilnim zeló ustrežljivi. Prepričan sem bil pri večkratnem obiskanji svojega tudi pri tem polku služijočega brata po imenu Jož. Jakša, domá iz črnomeljskega okraja. — Ko je 24. julija nemila smrt mojega brata naglo pokosila, naznanili so mi to nemudoma. Bilo mi je toraj po tej poti mogoče, akoravno daleč od Dunaja, priti k pogrebu. Posebno omenim čast. gospoda stotnika Krta, ker ta gospod ni samo prijazno sprejel mene, ampak tudi s celo kompanijo in godbo spremljal mojega brata do pokopališča. Žalovali so njegovi tovariši, kakor da njih brat umrje. Res ganljivo je bilo. Naj v miru počiva! Naš junaški pešpolk garnizira zdaj doma, kličem mu toraj: živio! M. J.

Iz Gorice 18. sept. (Izv. dopis.) O patriotskem in ob enem narodnem prazniku, katerega so goriški Slovenci ob sprejemu cesarjevem vživali po vsem Goriškem, bodo in so gotovo drugi „Novicam“ poročali. Lepšega praznika v resnici mi več ne doživemo, kajti bolj po očetovski in v otročji ljubezni bi se ne mogli v nobeni družini radovati, kakor smo se mi s cesarjem veselili, ki nas je povsod, kjer je bila le prilika, tako ljubeznjivo sprejemal, spodbujal in tudi v našo in državno korist podučeval. Zanimalo bo pa Vaše bralce, da tudi v Gorici nismo ostali brez demonstracij, ki so se skuhale v „irredentovskem“ pohišji. Prva je ta, da Italijani goriški, njim na čelu „irredentovska“ „Società ginnastica“, niso hoteli svojih pevcev dati, da bi sodelovali na bližnjih Rojicah, ko se je po občinah in društvih cesarju poklanjala cela goriška dežela. Odborniki tega društva, ki „Cavalottije“, prve sovrage avstrijske, v nebo povzdiguje in ki je še 8. in 9. t. m. na veselicah bahalo se s svojimi pevskimi zbori, to društvo ni imelo pevca uda, ki bi bil sodeloval pri najlepši veselici, katero je kedaj Gorica doživela. Pač pa je bilo slišati, da je šla ta gospoda ali gospoda te vrste ob cesarjevem prihodu — zunaj mesta po svoje veselit se ali pa žalovat. Mi jim nismo zavidni za srečo, ki so jo na svoji gostiji imeli, da bi le toliko hinavski ne bili, da po „avstrijsko“ plazijo, kedar jim je doseči avstrijsko mastno službo ali pridobiti si klijentov slovenske gorske krvi.

Sicer pa goriškim „irredentovcem“ pomanjkuje poslednje čase cvenka; zato si ne morejo vzdrževati posebnega lista, in njih opravila izvršuje „irredentarski“ „Indipendente“ ali pa „Cittadino“ v Trstu.

Danes Vam hočem še o drugem „vitežkem“ činu ali naklepu italijanske svojati poročati. Predvčeranjim sta prišla dva gospoda iz Laškega na Furlansko mejo avstrijsko. Tu sta jo peš vdarila z umetno narejenimi vrečami pod pazduho po nenavadni poti čez mejo na našo zemljo. Ko jo preskočita, stopita takoj na voz, ki ju je tukaj nalašč pričakoval. Vse to gibanje je opazoval župan občine čuprske, ki spada še pod Avstrijo. Meneč, da za tem grmom tiči zajec, jo krene nagloma v Gradiško, kjer vso stvar sporoči c. kr. okr. glavarstvu. To odpošlje v enaki naglici enega žandarja v Ronke, kamor so slutili, da sta jo krenila ona dva čudna tujca. V Ronki mu krčmo naznanijo, kjer sta se ona dva ustavila. Krčmar iz popisa žandarjevega brž spozna, da sumničena tujca sta pod njegovo streho. Žandar jo mahne po stopnicah v prvo nadstropje v sobo, kjer je razkladal en tujec svojo robo; žandarja zagledavši pomeri z revolverjem in ga zadene v dlan desne roke. Ali žandar se ne ustraši, prime in zveže tujca v tem, ko druga pomoč prihiti. Tujca odpeljejo, in ko preiščejo njegovo vrečo, najdejo v njej lepo zaviti dve bombi. Med tem je pa drugi tujec ušel in niso ga mogli doteči; nesel je seboj neki tudi dve bombi in jo je mahnil naravnost proti Trstu.

Včeraj je šel državni pravdnik Taddei iz Gorice v Ronke, kjer vso stvar preiskujejo. Tujec, ki je vjet, je rojen Tržačan, izšolan na tamošnji realki, pa došel

je ali iz Palmanove ali pa iz Vidma. Poprašan, kam jo je meril, odgovoril je, da je hotel iti v Trst, in sicer, da bi z bombami cesarju posvetil! Rekel je, da njegova družina je dobro preskrbljena, pa zato da naj ga po ničem več ne prašajo, ker odgovora jim tako ne dá. In tako je menda tudi ostalo.

Iz tega se pa vidi, da „Irredenta“ ne miruje, naj jo prekriva tržaška vlada, kolikor hoče. Laška predrznost in nesramnost v svojih peklenskih naklepih in početjih ne pozna nikake meje več. Upanje pa imamo, da je slovensko in hrvatsko ljudstvo cesarju pokazalo, kje je na Primorskem treba zdravila; upanje imamo, da cesar pravo zadene. Bog daj!

Prem 15. sept. (*Praktični kmetijski tečaj za učitelje na Slapu.* — Konec.) Slabejše zemlje se skoraj nikjer na Notranjskem ne nahaja nego je po nekaterih krajih vipavske doline, sosebno pa še na Slapu, česar prepričati priliko imeli so se prav pogosto vdeleženci praktičnega kmetijskega tečaja, kateri bili so iz Dolenjske, Gorenjske in Notranjske zastopani. A kdor hoče videti, kaj vse more se po umnem obdelovanji iz take slabe zemlje pridobiti, naj pride na Slap, naj dobro ogleda zemljišča tamošnje deželne sadje- in vinorejske šole, ter na njih se nahajajoče produkte, in nehoté bode se moral čuditi. Iz vsega tega bode spoznal v gosp. vodji Rih. Dolencu pravega in smelo trdim, prvega strokovnjaka v svojem področji cele dežele. Ta zavod bil bi za celo deželo pravi blagoslov božji, ko bi se premožnejši posestniki nekoliko bolj vzbudili in se zá-nj več brigali s tem, da bi vá nj svoje namenjene sinove-naslednike v odgojo in izobražbo pošiljali, kar so pa do sedaj le vse preveč na škodo deželi prezirali in opuščali. Smelo trdim, da ima vsakdo, komur sta bila Bog in osoda mila, da sta mu posestvo in denarja naklonila, ter mu sinov zaupala, velik in neodpustljivi greh, če vsaj enega svojih sinov v imenovani deželni zavod spretnim močem v odgojo za njegov prihodnji javni položaj ne pošlje. Imoviti posestniki, zdramite se ter skrbite tudi v tem obziru za svojo in svojih sinov-naslednikov prihodnjo srečo ter napredek in povzdigo blagostanja vse dežele! Žal za to vam enkrat gotovo ne bode! — Temu pritrditi morejo iz prepričanja najgotoveje oni očetje po deželi, kateri so dosedaj svoje sinove na Slapu za javno kmetijsko življenje njihovo odgojevat dali.

Naj se povrnem zopet k praktičnemu tečaju nazaj. V tem deželnem zavodu vlada strog hišni red in izgledna snaga na vse strani; ravno tako tudi strog red gledé snage in drugih vsakdanjih opravil. Vsaka reč mora biti na svojem mestu in vsako opravilo mora se o določenem čau izvršiti. Tako se gojenci tudi v tem obziru z zlatim časom modro in koristno gospodariti privadijo, kar je gotovo zeló imenitno in važno. Tako delil se je tudi letošnjim slušateljem teoretični poduk v šoli točno zjutraj od 8. pa do 12. ure, popoludne pa od 3. do 4. ure (večkrat tudi dalje), izvzemši nedelje in pa popoludne ob četrtkih. Praktične vaje bile so zunaj na prostem, deloma zjutraj od 5. do 7. ure, deloma pa tudi popoludne od 3. ure do mraka. Dan 31. avgusta porabil se je bil cel od 6. ure zjutraj do 10. ure zvečer za dejanski poduk, izvzemši čas pokrepčanja in oddiha. Ta dan bila je trgatev in pa dejansk poduk o kletarstvu, oziroma naprava mošta in ravnanje ž njim. V resnici zanimiv dan bil je to!

Med in pri dejanskem poduku priporočal je gosp. vodja za vinske kraje na Kranjskem za bela vina sosebno sledeča trtna plemena: gerganijo, sipo, kraljevino, silvanca, ružico, ribolo, rudeči vrh, hrustljati španijol, slankamenko; za črna pa: burgundca, portugaljko, modro frankinjo in še več drugih dobrih sort.

Tako je med mikavnim, temeljitim in popularnim podučevanjem gg. docentov tritedenski čas tečaja le prehitro minul ter se približal dan 5. t. m., ob katerem se je tečaj zatvoril. Pred sklepom bilo je frekventantom na prosto voljo dano, se tudi o tem, kar se jim je ta čas predavalo in dejansko kazalo, preskušnji podvreči.

Konečno upam, da iz srca vseh vdeležencev tečaja govorim s tem, da se v svojem in njihovem imenu tukaj gospodoma vodji Rihardu Dolencu in pa njegovemu pristavu Gustavu Pircu za v resnici temeljito podučevanje in s tem združeno izredno požrtvovalnost preiskreno zahvaljujem. Bog ju blagoslovi in v prid vse dežele še brezbrojna leta v najkrepkejem stanu in trdnem zdravji ohrani! Preverjena naj pa tudi bodeta, da njun trud, katerega sta pri podučevanji z nami imela, in seme, katero sta sejala, ni padlo na nerodovitna tla, nego na dobro zemljo, ter bode njima v čast, deželi pa v prid in korist obilnega sadu donašalo. *)

Nad vse želeti je, da bi se enak tečaj pod tako spretnim vodstvom tudi še vprihodnje toliko let vršil in nadaljeval, da vsi oni učitelji, kateri so za blagor dežele in povzdigo kmetijstva v resnici zavzeti, a ob času šolanja prilike, v kmetijstvu izvežbati se, imeli niso, na vrsto pridejo. Takim naj bi se v prihodnje le za nekoliko primerneje odškodovanje potnih stroškov skrbelo, kot je to ravno letos bilo. — Ob takih prilikah gotovo noben učitelj ne išče svojih interesov in le kratkega časa, temveč pred vsem edino le koristi deželi in pa povzdigi njenega gmotnega blagostanja.

Dolenjski, gorenjski in nekateri notranjski vdeleženci praktičnega kmetijskega tečaja podali so se po zaključku taistega v Gorico, a od tod v Trst razstavo ogledat, za kar jim je vodstvo južne železnice od Gorice naprej do zadnje postaje na poti proti domu bilo dovolilo za tretjino znižano vožnjo v tretjem razredu.

S tem naj svoj površni dopis o letošnjem praktičnem kmetijskem tečaji na Slapu z željo, da obilo koristnega sadu deželi obrodi, dokončam z obljubo, da, če mi Bog zdravje dá in mi bode čas dopuščal ter bode častitim čitateljem „Novic“ všeč, bodem o vsem na drugem mestu v „Novicah“ obširneje poročati poskusil.

Matija Rant, národni učitelj. **)

Iz Ljubljane. — (*Viharna seja deželnega zbora*) vršila se je včeraj pri obravnavi normalno-šolskega zaklada. Ker se je debata vrtila krog ljudskega šolstva na Kranjskem, govorilo se je tudi o nemškem „Schulvereinu“. Izmed narodnih poslancev šel je prvi v boj gosp. Klun, potem Svetec itd., o čemer poročamo na drugem mestu. — „Schulverein“ pa so branili: dr. Schrey, Schaffer, Dežman in Gariboldi, kateri se je nekako ponosno obnašal kot oficijelni zastopnik „Schulvereinov“ na Kranjskem, trdeč, da ima ta namen „nas“ Nemce kranjske braniti pred sloveniziranjem; to je govoril tisti Anton vitez Gariboldi, ki je sedel več let na strani narodnjakov izvoljen v Idriji zoper Deschmana, da ne govorimo o druzih dogodbah. — Mi moramo, se ve da, vitezu samemu prepustiti, da si doslednost svojo sam pred seboj opravičí, naš narod in ves svet, ki si možé izbira za svoje zastop-

*) Žalibog velja to le gledé nekaterih obiskovalcev, kakor kaže obravnava deželnega zbora od preteklega petka.
Vred.

**) V zadnjem dopisu naj se bere na strani 302. v 13. vrsti desnega oddelka od spodaj gori: pikiranje enoletnih itd. mesto „fikiranje“; na str. 304. v 14. vrsti od zgoraj doli pa „pravočasno presnemanje itd.“ ne „posnemanje“. Vino se presname, ne posname.

nike, je zdavnej zdavnej izrekel svojo obsodbo o takem vedenji. Ne dvomimo, da bodo prihodnje naše volitve, ako bodo proste, tudi to sodbo potrdile. — Prezreti pa ne moremo iz včerajšnje seje tudi še druge dogodbe: V viharnem boji zoper nemški „Schulverein“ in njemu prijazno večino deželnega šolskega sveta in deželnega odbora stavile so se do slednjega vprašanja o stanji razprav zarad šol, katere hoče podpirati „Schulverein“, na katere je bil konečno prisiljen odgovarjati deželni predsednik Winkler sam, akoravno je naglašal, da gledé vsega tega hoče obširno odgovoriti na podano mu interpelacijo v nekaj dneh. V daljnem odgovoru omenjal je iz aktov razloge, katere navaja deželni šolski svèt za spremembo svojega prvega sklepa gledé šole v Maverlu. — Da vsi oni razlogi narodni stranki ne morejo biti po volji, to je tako naravno, kakor je nenaravna naša sedanja večina v deželnem zboru in v deželnem šolskem svetu. Zato je pa bila tudi le pomota v osebi, ko se je čulo iz ust dveh narodnih poslancev neko prikrito očitanje zoper našega deželnega predsednika. — Narodni poslanci tudi v najbolj viharnem boji ne smejo pozabiti, kje so in kdo so naši prijatelji in kje nasprotniki. — Ne pozabimo tudi nikdar, da le malo dni še ima sklepati nenaravna večina l. 1877. izvoljenega deželnega zbora, potem pa smemo upati, da pade za zmiraj in da ž njo pade tudi sovražna nam večina v deželnem šolskem svetu, ter da bo prijazna nam večina imela mnogo mnogo popraviti, kar se je uže zakrivilo tam v preteklih dolgih letih.

— Vitezu Schneidu odposlal je klub narodnih poslancev vsled svojega sklepa in po dogovoru z mnogimi volilci pismeno prošnjo: poslanstva ljubljanskega mesta ne odložiti. Upali smo, da gosp. Schneid vsled tako merodajne in gorke prošnje obdrži vendar še svoj mandat, pa ravno čujemo, da ostane pri svojem prvem sklepu in da je mandat odložil. — Kedar tedaj pride do nadomestilne volitve, upajmo, da se volilci zedinijo o nasledniku, čegar preteklost nam daje poroštvo zanesljivosti v našem starem programu: „za vero, dom in cesarja!“ vrednega naslednika žalibog odstopivšemu vitezu Schneidu in po vsem tem gotovost složne volitve narodnih volilcev ljubljanskih in sijajne druge zmage v beli Ljubljani.

— (*Zahvala.*) Visokorodni gospod deželni glavar kranjski Gustav grof Thurn-Valsassina mi je izročil **100 goldinarjev** za tukajšnji mestni ubožni zaklad. — Prijetna dolžnost mi je, da z izrazom najtoplejše zahvale objavljam to velikodušno darilo.

V Ljubljani 25. dan septembra 1882.

Mestni župan: Grasselli.

— (*Vabilo.*) Pouk v petji za gospodične in gospode v čitalnici se prične 1. oktobra. Za gospode bo pevska šola vsak ponedeljek in vsako sredo ob 8. uri zvečer, za gospodične pa vsak četrtek ob 7. uri zvečer. — Pevske vaje za moški zbor so, kakor dosedaj, ob torkih in petkih vselej točno od 8. do 9. ure. — Kdor hoče pevsko šolo obiskati, ali pa vstopiti v pevski zbor, naj to stori v omenjenih dneh in urah v čitalnični pevski sobi v 1. nadstropji. K obilni udeležbi vabi

čitalničin odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Včeraj pričeli so se deželni zbori niže-avstrijski, češki, solnograški; tudi se je sicer pozornost bolj obrnila na naše domače reči, odkar so minuli dnevi cesarjevega potovanja na jugu.

— Presvitli cesar darovali so za Tirolsko po povodnji poškodovano **100.000** gold. Gornje-avstrijski deželni zbor sklenil je 1000 gold., predarelski pa 2500 gold. podpore za Tirolsko in Koroško, tudi Dunaj in Praga nameravata v ta namen dati veče podpore.

Iz Prage. — Prva seja deželnega zbora bila je zeló viharna, narodnjaki ugovarjali so, da bi sedel zastopnik samo nemškega vseučilišča v zboru. Po protestu dr. Kvičale deželni glavar ni pustil nikomur več govoriti.

Iz Trsta. — Blagoslovljenje zastave slovenskega delavskega društva vršilo se je v lepem redu, toda sledila se je povsod roka — neprijazna. — Za trdno se govori, da c. k. namestnik tržaški na mestu Pretis-a postane nepristransk general. — Bog daj!

Slavonija. Iz Oseka. — Preteklo soboto pripetila se je pri nas grozovita nesreča; železniški vlak, ki se je od tukaj odpeljal, od nas dospevši na dravski most, pogrezne se v veliko Dravo, ker se je razprhnila srednja koza. — Šest vagonov prekucne se v vodo, pa le v dveh bili so vojaki, huzarji na dopust spuščeni iz Bosne; 26 vojakov se pogreša, ki so utonili, 16 pa je ranjenih v bolnišnici, druzih ljudi sta samo 2 delavca bila na mostu, pa sta se rešila; drugi vozovi vtrgali so se in so obstali na tiru. — Čudovito je, da je vsled preiskave mosta ravno pred nesrečo od železniškega nadzorništva prišlo telegrafično naznanilo, da je most dober.

Iz Kaire. — Včeraj došel je sem kedive in je bil pri njem velik sprejem, katerega se je vdeležilo mnogo domačinov, odličnejših oseb, katere so se vdeležili upora, ni hotel sprejeti. Ulemom zažugal je, da jih bode ostro kaznoval, ako se bodo pečali s politiko in ne z vednostimi, kakor je njih poklic; pozneje sprejel je angleške generale in diplomatiške zastopnike. — Govori se, da hoče podeliti kedive splošno amnestijo, od katere imajo biti izvzeti samo vodje upora, pa tisti, ki so povzročili umore ljudstva in požiganje Aleksandrije. — Angleži si bolj in bolj prilastujejo pravico, po lastni volji vrediti egiptovsko upravo, k večem, da se nekoliko ozirajo na Francosko in gledé sueškega kanala.

XVII. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod Oblak Fran, računski svetnik v Sarajevu	1 gld.	— kr.
„ Križaj Miklavž, župnik v Godoviču	2 „	— „
„ Obreza Matija, župnik na sv. Gori	2 „	50 „
Nabral preč. gosp. kanonik dr. Andrej Čebašek v Ljubljani:		
„ M. Hočevar	3 „	— „
„ Gogala Ivan	5 „	— „
„ J. F.	2 „	— „
„ Alijančič Andrej, korar v Celovcu	5 „	— „
„ Šranc Stan., župnik v Ratečah	2 „	— „
Skupaj	22 gld.	50 kr.
K temu v zadnjem listu izkazanih	1390 „	80 „
Skupaj do zdaj	1413 gld.	30 kr.

Listnica vredništva. Častite dopisnike, katerih dopisov danes nismo mogli sprejeti, prosimo prijaznega potrpljenja; dopise menj nujnega obsega morali smo odložiti za prihodnji list.

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.